

БІВАЛОС®

Стронцію ранелат, 2 г

Для лікування постменопаузального остеопорозу та остеопорозу у чоловіків¹

Збільшує утворення кістки¹

Зменшує резорбцію кісткової тканини¹

Збільшує міцність кістки¹

Зниження ризику переломів стегна та хребців¹

¹Інструкція для медичного застосування препарату Бівалос®.

Інформація для професійної діяльності медичних та фармацевтичних працівників.

БІВАЛОС®, Р.н. № UA/4943/01/01 від 09.08.2011 р. **Склад:** 1 саше містить стронцію ранелату 2 г. **Фармакотерапевтична група:** лікарські засоби для лікування захворювань кісток. Засоби, що впливають на структуру та мінералізацію кісток. **Код АТС:** M05B X03. **Показання:** лікування при постменопаузальному остеопорозі для зниження ризику переломів стегна та хребців. Лікування при остеопорозі у чоловіків із підвищеним ризиком виникнення переломів. **Протипоказання:** підвищена чутливість або до будь-якої з допоміжних речовин препарату. Венозна тромбоемболія, включаючи тромбоз глибоких вен та тромбоемболію легеневої артерії, у тому числі в анамнезі. Тимчасова або довготривала іммобілізація (наприклад післяопераційний період або тривалий постільний режим). **Взаємодія з іншими лікарськими засобами:** молоко та молочні продукти, а також лікарські засоби, що містять кальцій, можуть знижувати біодоступність стронцію ранелату на 60–70%. Тому між прийомом препарату Бівалос® та вищезазначених лікарських засобів і продуктів необхідно дотримуватися інтервалу не менше 2 год. Прийом антагоністичних засобів може призводити до незначного зменшення всмоктування стронцію ранелату, тому рекомендовано застосовувати їх через 2 год після прийому препарату Бівалос®. Під час застосування антибіотиків групи тетрациклінів та хінолонів лікування препаратом Бівалос® слід тимчасово припинити. **Побічні реакції:** нудота, діарея, головний біль. Зазначені ефекти зазвичай слабковиражені, мають оборотний характер та не потребують відміни препарату. Можливе виникнення реакцій з боку шкіри та скелетно-м'язової системи. Зрідка можливе виникнення реакції гіперчутливості важкого ступеня, що супроводжується шкірним висипом з еозинофілією та системними симптомами. Також можливі розлади з боку нервової системи, травного тракту, галактобілярної системи, шкіри та підшкірної клітковини, скелетно-м'язової системи та сполучної тканини, респіраторної системи, органів грудної порожнини та середостіння, системної судинної та лімфатичної системи, судинні та психічні порушення. У разі виникнення будь-яких реакцій з боку шкіри та підшкірно-жирової клітковини необхідно відмінити лікування без подальшого відновлення та призначення глюкокортикоїдів системної дії. (Для отримання детальної інформації ознайомтеся з інструкцією для медичного застосування препарату). **Особливості застосування:** призначення Бівалосу пацієнтам із кліренсом креатиніну <30 мл/хв не рекомендовано. У осіб із порушенням функції печінки та пацієнтів похилого віку не потрібна корекція дози препарату Бівалос®. Пацієнтам, у яких при застосуванні препарату Бівалос® виникли синдром Стивенса — Джонса, токсичний епідермальний некроліз або DRESS-синдром, в жодному разі не слід відновлювати терапію цим препаратом. Наявність у Бівалосі допоміжної речовини аспартам може викликати небажану реакцію у хворих на фенілкетонурію. **Категорія відпуску:** за рецептом лікаря. **Заявник:** ЛС ЛАБОРАТУАР СЕРВ'Є, Франція. **Виробник:** «Лаботорі Серв'є Індастрі», Франція.

Інформація наведено у скороченому варіанті. Для отримання детальної інформації ознайомтеся з інструкцією для медичного застосування препарату.

В.В. Поворознюк
Н.И. Дзерович
Д. Ханс

ГУ «Институт геронтологии
 им. Д.Ф. Чеботарева
 НАМН Украины», Киев

Украинский
 научно-медицинский центр
 проблем остеопороза, Киев

ВЛИЯНИЕ АНТИОСТЕОПОРОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ НА КАЧЕСТВО КОСТНОЙ ТКАНИ: ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ И РЕЗУЛЬТАТЫ СОБСТВЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Остеопороз — распространенное системное заболевание скелета, которое характеризуется снижением прочности костной ткани, нарушением ее микроархитектуры с последующим повышением риска переломов. В Европе, США и Японии данным заболеванием страдают около 75 млн человек. Ежегодная частота новых остеопоротических переломов составляет около 9 млн, из которых 1,6 млн составляют переломы шейки бедренной кости. Остеопоротические переломы существенно влияют на заболеваемость и смертность. Так, вследствие переломов бедренной кости средняя продолжительность жизни снижается на 12–15% (Корж Н.А. и соавт., 2002; Поворознюк В.В., 2004; Поворознюк В.В., Григорьева Н.В., 2004).

Наиболее сложной является диагностика остеопороза на первых стадиях заболевания. В связи с этим в последние годы появляется все больше новых диагностических методик, помогающих определять группы риска и раннюю потерю костной ткани у различных групп населения.

Состояние костной ткани зависит от множества факторов (минеральная плотность костной ткани (МПКТ), ее метаболизм, минерализация, макрогеометрия, микроархитектура трабекулярной костной ткани, микроповреждения и др.). Одной из основных детерминант прочности костной ткани и риска переломов является МПКТ, за счет которой, по данным литературы, обеспечивается 70–75% прочности кости (Cormier C. et al., 2012). Золотым стандартом определения МПКТ является двухфотонная рентгеновская абсорбциометрия. Тем не менее, использование данной методики в клинической практике имеет ряд ограничений. Одним из основных является значительная зона «перекрытия» у тех лиц, у которых развиваются переломы и у которых не возникают. Следующим ограничением использования МПКТ является диспропорциональная оценка кортикального слоя кости в зависимости от обследуемого участка с помощью DXA и, соответственно, отличия обмена костной ткани в изучаемых зонах. Значимым ограничением использования МПКТ является также то, что достоверные изменения показателя под влиянием лечения или возраста можно оценить по прошествии длительного времени (обычно годы). Обмен же в трабекулярной костной ткани происходит значительно быстрее (в 8 раз

выше по сравнению с кортикальной). В связи с этим при оценке микроархитектуры трабекулярной кости повышается точность и чувствительность оценки качества костной ткани и риска переломов в клинической практике. Структуру трабекулярной кости можно оценить либо с использованием магнитно-резонансной томографии с высокой разрешимостью, либо с помощью послойной компьютерной томографии, но обе эти методики являются дорогостоящими и не всегда доступны в клинической практике (Hans D., Winzenrieth R., 2011; Hans D. et al., 2012).

В 2006 г. компанией «Med-Imaps» (г. Бордо, Франция) запатентована новая методика «TBS iNsite» для оценки показателя качества трабекулярной костной ткани (TBS — Trabecular Bone Score). Анализ показателя основан на вариации серых оттенков и амплитуде плотности пикселей рентгеновского изображения (<http://www.med-imaps.com>). Пакет программного обеспечения устанавливается на персональных компьютерах остеоденситометров («GE Healthcare-Lunar» и «Hologic») для оценки микроархитектуры трабекулярной костной ткани на денситометрических изображениях поясничного отдела позвоночника (L₁–L₄). Преимущества использования методики TBS следующие: результат легко интерпретируется, нет необходимости в дополнительных обследованиях (10 с), возможна ретроспективная оценка денситограмм поясничного отдела позвоночника.

В исследовании В. Rabier и соавторов (2010) установлено, что при комбинированной оценке МПКТ и показателя TBS у женщин в постменопаузальный период повышается специфичность (+16,7%; $p=0,0037$) и чувствительность (+19,1%; $p=0,0526$) диагностики нарушений структурно-функционального состояния костной ткани, по сравнению с использованием только МПКТ (61,9%) (Rabier V. et al., 2010).

Оценка возможностей показателя качества трабекулярной костной ткани проведена на базе Украинского научно-медицинского центра проблем остеопороза. Результаты первых исследований в Украине по изучению качества трабекулярной костной ткани были опубликованы (Поворознюк В.В., Дзерович Н.И., 2011). Авторами статьи установлено достоверное снижение показателя TBS с возрастом у практически здоровых женщин и мужчин. Отмечены достоверные изменения пока-

зателя TBS в зависимости от длительности постменопаузального периода (в средневременной постменопаузальный период — через 4 года). Выявлена достоверная корреляционная связь между TBS и показателем обезжиренной массы тела. Не установлено достоверных отличий показателя TBS в зависимости от наличия низкоэнергетических переломов периферического скелета в анамнезе. Отмечена достоверная корреляционная связь между показателем TBS и результатами анализа FRAX.

С учетом значительной распространенности остеопороза особенно важным является диагностировать его до наступления перелома. При этом необходимо оценивать не одну детерминанту прочности костной ткани, а влияние целого ряда факторов. В данном направлении на сегодняшний день проводится ряд исследований. На ежегодном митинге Международного общества по клинической денситометрии (ISCD) в 2013 г. в Тампе, Флориде, W.D. Leslie, J. Kanis и соавторы представили результаты исследования Manitoba, согласно которым при использовании алгоритма FRAX и методики TBS достоверно повышается прогностическая значимость остеопороза (табл. 1). Также была подтверждена независимость показателя TBS при оценке риска остеопоротических переломов (Pothuaud L. et al., 2009; Winzenrieth R. et al., 2010; Leslie W.D., Kanis J., 2013).

Таблица 1

Использование алгоритма FRAX и методики TBS при оценке риска остеопоротических переломов

Тертиль TBS	Изменение 10-летней вероятности остеопоротических переломов	
	основных	шейки бедренной кости
Нижняя (L _I -L _{IV})	Увеличение на 25%	Увеличение на 30%
Средняя (L _I -L _{IV})	Без изменений	Без изменений
Верхняя (L _I -L _{IV})	Снижение на 21%	Без изменений

Таким образом, с учетом мультифакториальности развития остеопороза, множества детерминант, определяющих прочность костной ткани, возникает вопрос: «Должна ли быть различной терапия (антирезорбтивная и/или анаболическая) у пациентов с остеопорозом с одинаковыми показателями МПКТ, сходными клиническими факторами риска и различным уровнем TBS (низким или высоким)?».

Didier Hans и соавторы провели сравнительный анализ влияния антиостеопоротических средств на показатель качества трабекулярной костной ткани, в который были включены данные 5 различных непоследовательных исследований (Krieg M.A. et al., 2011; Gunther C. et al., 2012; Hans D. et al., 2012; McClung M. et al., 2012; Popp A.W. et al., 2012; Leslie W.D., Kanis J., 2013). Результаты данного анализа свидетельствуют, что наибольшая достоверная положительная динамика показателя TBS отмечена при приеме средств, обладающих анаболическим эффектом: терипаратида и стронция ранелата — 3,6 и 3,1% соответственно по сравнению с бисфосфонатами через 2 года терапии (рис. 1, табл. 2).

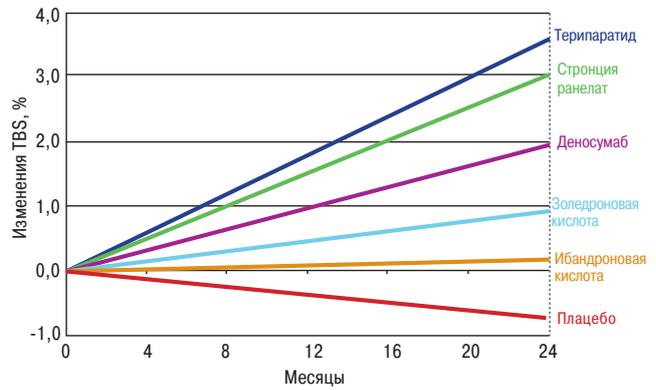

Рис. 1. Динамика показателя TBS под влиянием различных антиостеопоротических средств

Таблица 2

Динамика МПКТ и показателя TBS под влиянием различных антиостеопоротических средств

Лекарственное средство	Динамика показателя		Источник данных — исследование
	МПКТ (L _I -L _{IV})	TBS (L _I -L _I)	
Бисфосфонаты vs плацебо	+3,8% vs -0,8%	+0,4% vs -0,6%	Manitoba, Канада
Золедронат vs плацебо	+7,9% vs +1,7%	+1,1% vs -0,5	Acclasta, Швейцария
Стронция ранелат vs плацебо	+9,0% vs +7,6%	+3,1% vs +1,0%	Protelos, Германия
Терипаратид vs ибандронат	+7,5% vs +2,7%	+3,6% vs +0,1%	Forsteo, Швейцария
Деносумаб vs плацебо	+7,8% vs +0,1%	+1,9% vs +0,2%	Freedom, международное мульти-центровое

На базе Украинского научно-медицинского центра проблем остеопороза проведен ретроспективный анализ исследований (2007–2011 гг.) по изучению влияния антиостеопоротических средств на показатель TBS.

Цель исследования — оценка показателя TBS у женщин с постменопаузальным остеопорозом в зависимости от терапии алендроновой кислотой или стронция ранелатом.

ОБЪЕКТ И МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Объект исследования составили следующие группы пациенток:

1-я группа: 19 женщин с постменопаузальным остеопорозом (средний возраст — 66,6±1,4 года; средний рост — 156,8±1,5 см; средняя масса — 67,9±3,1 кг), принимающих алендроновую кислоту на протяжении 12 мес (по 75 мг *per os* 1 раз в неделю).

2-я группа: 16 женщин с постменопаузальным остеопорозом и остеопенией (средний возраст — 60,7±1,8 года; средний рост — 162,0±2,0 см; средняя масса — 67,0±2,6 кг), принимающих стронция ранелат на протяжении 12 мес (по 1 саше (2 г) *per os* 1 раз в сутки).

Пациентки 1-й и 2-й групп принимали комбинированный препарат кальция и витамина D на протяжении 12 мес (по 2 таблетки в сутки, 1 таблетка — 500 мг кальция и 400 МЕ витамина D).

МПКТ на уровне поясничного отдела позвоночника оценивали с использованием двухфотонной рентгеновской абсорбциометрии (Prodigy, GE). Оценку показателя TBS (L_1-L_{IV}) проводили с помощью инсталлированной программы TBS iNsight® software на представленном рентгеновском денситометре («Med-Imaps», «Pessac», Франция). Статистический анализ проводили с применением программы «Statistica 6.0». Использовали однофакторный дисперсионный анализ ANOVA с поправкой Шеффе.

РЕЗУЛЬТАТЫ И ИХ ОБСУЖДЕНИЕ

У женщин, получающих терапию алендроновой кислотой, отмечено достоверное повышение МПКТ на уровне поясничного отдела позвоночника через 6; 9 и 12 мес терапии ($p < 0,005$), в то время как достоверных отличий показателя TBS не выявлено. Динамика МПКТ через 6 мес наблюдения составила 4,6%, через 12 мес — 8,1%, динамика показателя TBS — 2,2 и 0,7% соответственно (рис. 2, 3).

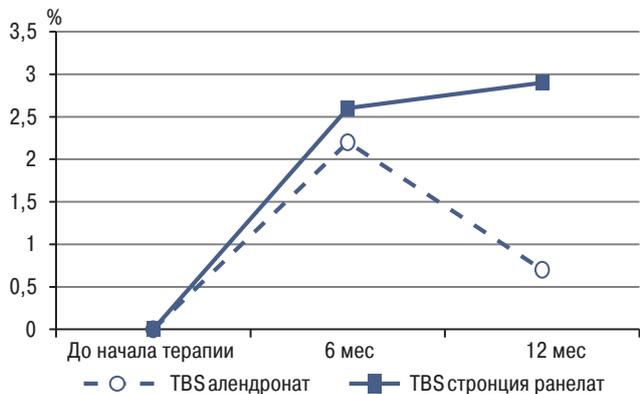

Рис. 2. Динамика показателя качества TBS под влиянием алендроновой кислоты и стронция ранелата у женщин в постменопаузальный период

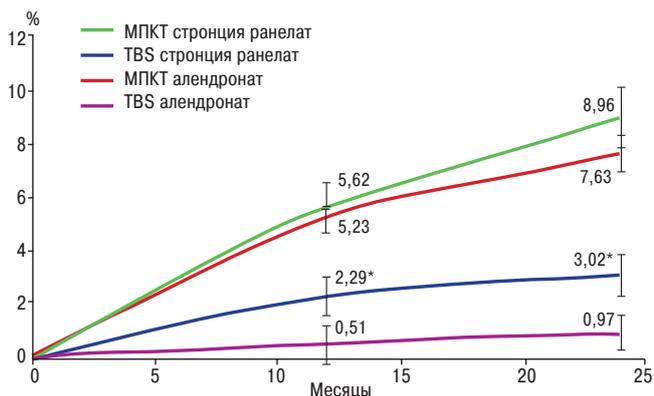

Рис. 3. Динамика МПКТ и показателя качества TBS под влиянием алендроновой кислоты и стронция ранелата

При терапии стронция ранелатом достоверное повышение МПКТ на уровне поясничного отдела позвоночника отмечено через 6; 9 и 12 мес терапии, показателя TBS — через 9 и 12 мес наблюдения ($p < 0,005$). Динамика МПКТ под влиянием стронция ранелата через 6 мес наблюдения составила 3,4%, через 12 мес — 7,7%, динамика показателя TBS — 2,6 и 2,9% соответственно (см. рис. 2, рис. 4).

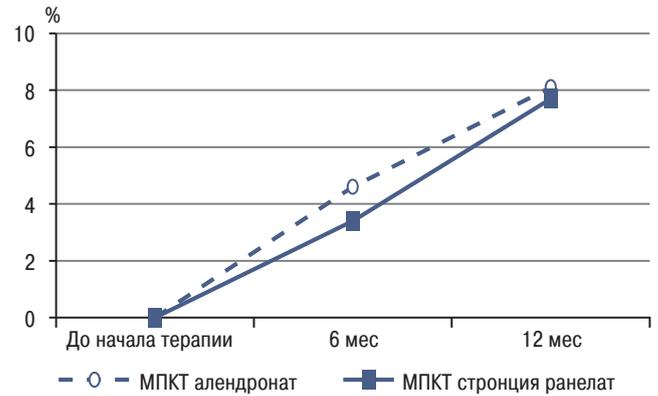

Рис. 4. Динамика МПКТ под влиянием алендроновой кислоты и стронция ранелата у женщин в постменопаузальный период

Полученные результаты достоверно не отличались от представленных D. Hans и соавторами в 2012 г. (Hans D. et al., 2012) на Международном конгрессе по медико-социальным последствиям остеопороза и остеоартроза в Бордо, Франции (см. рис. 3).

Таким образом, согласно данным литературы и, основываясь на результатах собственных исследований, можно утверждать, что при применении антиостеопоротических лекарственных средств, обладающих анаболическим действием на костную ткань (терипаратид и стронция ранелат), наблюдается достоверное повышение МПКТ и показателя TBS. При приеме препаратов с антирезорбтивным эффектом (бисфосфонатов и деносумаба) отмечено достоверное повышение только одной из оцениваемых двух детерминант прочности костной ткани — МПКТ, что не приводит к значимому снижению риска развития остеопоротических переломов. Соответственно, интерпретация влияния динамики МПКТ и TBS при применении антиостеопоротических средств на риск развития остеопоротических переломов различна (табл. 3) (Cormier C. et al., 2012).

Таблица 3

Интерпретация динамики МПКТ и TBS при оценке влияния антиостеопоротических средств на риск развития остеопоротических переломов

Динамика МПКТ на уровне поясничного отдела позвоночника и шейки бедренной кости	Динамика показателя TBS (L_1-L_{IV})	Оценка влияния динамики показателей МПКТ и TBS на риск развития остеопоротических переломов
↑	↑	Снижение риска переломов
↑	↓	Стабилизация риска переломов
↑	→	Незначительное снижение риска переломов
↓	↑	Стабилизация риска переломов
↓	↓	Повышение риска переломов
↓	→	Незначительное повышение риска переломов
→	↑	Незначительное снижение риска переломов
→	↓	Незначительное повышение риска переломов
→	→	Стабилизация риска переломов

↑ положительная динамика показателя, ↓ отрицательная динамика показателя, → отсутствие динамики показателя.

Заключення

Таким образом, применение стронция ранелата не только повышает МПКТ, но и улучшает показатель TBS.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Корж Н.А., Поворознюк В.В., Дедух Н.В. и др. (2002) Остеопороз: клиника, диагностика, профилактика и лечение. Золотые страницы, Харьков, 468 с.

Поворознюк В.В. (2004) Захворювання кістково-м'язової системи в людей різного віку (вибрані лекції, огляди, статті). У 2 т. Київ, 480 с.

Поворознюк В.В., Григорьева Н.В. (2004) Менопауза и костно-мышечная система. Киев, 512 с.

Поворознюк В.В., Дзерович Н.И. (2011) Качество трабекулярной костной ткани у женщин различного возраста. Боль. Суставы. Позвоночник, 4: 29–31.

Cormier C., Lamy O., Poriau S. (2012) TBS in routine clinical practice: proposals of use. Atlas of TBS use. Edition 2012, 16 p.

Gunther C. et al. (2012) Beneficial Effect of PTH on Spine BMD and Microarchitecture (TBS) Parameters in Postmenopausal Women with Osteoporosis. A 2-Year Study. Osteoporosis Int., 23(2): S.85–386.

Hans D. et al. (2012) Beneficial Effects of Strontium Ranelate Compared to Alendronate on TBS Menopausal Osteoporotic Women. A 2-Year Study. Osteoporosis Int., 23(2): 85–386.

Hans D., Winzenrieth R. (2011) Estimation of Bone microarchitecture Pattern from AP spine DXA scans using the Trabecular Bone Score (TBS): An added value in clinical routine for the patient. A short review. Osteologický bulletin, 16(3): 70–78.

Krieg M.A. et al. (2011) Effects of antiresorptive agents on bone micro-architecture assessed by TBS in women age 50 and older: The Manitoba Prospective Study Bone, 48(2): 217.

Leslie W.D., Kanis J. (2013) Lumbar spine TBS is a FRAX independent risk factor for fracture. The Manitoba BMD Cohort. ISCD Annual meeting 2013. Tampa, Florida.

McClung M. et al. (2012) Denosumab significantly improved TBS, an index of trabecular microarchitecture in postmenopausal women with osteoporosis. Oral presentation at the ASBMR 2012.

Popp A.W. et al. (2012) Beneficial Effect of Zoledronate Compared to Placebo on Spine BMD and Microarchitecture (TBS) Parameters in Postmenopausal Women with Osteoporosis. A 3-Year Study. Osteoporosis Int., 23(2): 86–386.

Pothuau L., Barthe N., Krieg M.A. (2009) Evaluation of the potential use of trabecular bone score to complement bone mineral density in the diagnosis of osteoporosis: A Preliminary Spine BMD Matche. Case-control study. J. Clin. Densitometry: Assessment of Skeletal Health, 12(2): 170–176.

Rabier B., Héraud A., Grand-Lenoir C. et al. (2010) A multicentre, retrospective case-control study assessing the role of trabecular bone score (TBS) in menopausal Caucasian women with low areal bone mineral density (BMDa): Analysing the odds of vertebral fracture. Bone, 46: 176–181.

Winzenrieth R., Dufour R., Pothuau L. et al. (2010) A retrospective case-control study assessing the role of trabecular bone score in postmenopausal caucasian women with osteopenia: analyzing the odds of vertebral fracture. Calcif. Tissue Int., 86: 104–109.

Адрес для переписки:

Поворознюк Владислав Владимирович
04114, Киев, ул. Вышгородская, 67
ГУ «Институт геронтологии им. Д.Ф. Чеботарева
НАМН Украины»
E-mail: ig@geront.kiev.ua

РЕФЕРАТИВНА ІНФОРМАЦІЯ

**Погляд фахівця:
перспективи візуалізації
при аксіальному спондилоартриті**

Діагностика аксіального спондилоартрититу (аксСпА) базується на виявленні характерних запальних чи структурних змін (або їх комбінації) у хребті та сакроілеальних зчленуваннях. Таким чином, візуалізація осьового скелета придатна для ідентифікації цих патологічних змін. Як запалення (найкраще візуалізується при МР-обстеженні), так і формування кісткової тканини (найкраще візуалізується стандартною рентгенографією) можуть спрогнозувати розвиток подальших структурних змін. Крім того, високий ступінь запалення хребта за даними МР-обстеження слугує предиктором успішної відповіді на анти-ФНП-терапію. Наявні дані свідчать, що важливий вплив на прогресування аксСпА без радіографічних змін до анкілозивного спондилоартрититу зумовлюється комбінацією гострих та хронічних змін на МР-томограмах. У статті подається загальний огляд ролі візуалізації при діагностиці та веденні хворих на аксСпА, а також обговорюються відкриті питання та майбутні перспективи в цій сфері.

Xenofon Baraliakos & Jürgen Braun (2013) *Opinion: Perspectives on imaging in axial spondyloarthritis.* Nature Reviews Rheumatology, doi:10.1038/nrrheum.2013.83

**УЗ-дослідження кістково-м'язової системи
у хворих на ревматоїдний артрит**

Згідно з сучасними поглядами на ведення пацієнтів із ревматоїдним артритом (РА), найважливішою метою є отримання клінічної ремісії симптомів, але ще однією ключовою ціллю лікування є досягнення радіографічної ремісії. Кілька параметрів, що визначаються при УЗ-дослідженні кістково-м'язової системи, можуть бути предикторами розвитку тяжкого РА, а також використовуватися для моніторингу відповіді хворого на лікування; таким чином, УЗ-дослідження кістково-м'язової системи широко використовується для оцінки хворих на РА як у клінічних дослідженнях, так і в клінічній практиці. У цьому огляді описано застосування УЗ-дослідження кістково-м'язової системи у пацієнтів з РА, особливу увагу звернено на виявлення УЗ-ознак, що є предикторами розвитку ерозій. Такі прогностичні маркери включають високу васкуляриність синовіту, стійкий синовіт, тендосиновіт сухожилля m. extensor carpi ulnaris та ерозивні зміни дистального кінця ліктьової кістки. У статті також описуються УЗ-показники, які можуть, ймовірно, бути інтегровані в щоденну ревматологічну практику для оцінки пацієнтів із РА.

Sarah Ohrndorf & Marina Backhaus (2013) *Musculoskeletal ultrasonography in patients with rheumatoid arthritis.* Nature Reviews Rheumatology, doi:10.1038/nrrheum.2013.73